

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

STUDENT: LUCIJA ŽAGAR, MBS: 7290

PERSPEKTIVE PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE U BUDUĆNOSTI

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2018. godine

VELEUČILIŠTE U POŽEGI

DRUŠTVENI ODJEL

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ RAČUNOVODSTVO

**PERSPEKTIVE PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE U
BUDUĆNOSTI**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA EUROPSKE INTEGRACIJE

MENTOR: doc.dr.sc. Marko Šostar

STUDENT: Lucija Žagar

Matični broj studenta: 7290

Požega, 2018. Godine

SAŽETAK

Jedan od važnijih ciljeva svake zemlje je pristupanje Europskoj uniji. Zemlje smatraju da pristupanjem mogu poboljšati gospodarstvo, ekonomski razvoj zemlje te postići dobrosusjedske odnose. S druge strane, Europska unija je po svojoj prirodi predodređena za rast te je dio plana proširenja Europske unije u skoroj budućnosti, točnije za sljedećih deset godina već utvrđen. Proširenje Europske unije je uvriježeni termin kojim se označava proces primanja u punopravno članstvo novih članica Europske unije. Pristupanje u Europsku uniju je složen postupak koji se ne odvija preko noći, no Europska unija je otvorena za sve europske, demokratske države koje su sposobne prihvatiti izazove članstva i provoditi njezine propise. Koje će zemlje Zapadnog Balkana uspjeti ispuniti kriterije za punopravno članstvo u Europsku uniju do 2025. godine, ili neće uspjeti, jedno je sigurno. Proces širenja će teći i dalje, budući da će ideja europskog povezivanja sigurno svojim primjerom i dostignućima biti atraktivna za zemlje koje su na listi čekanja.

Ključne riječi: Proširenje EU, pristupanje u EU, budućnost EU.

SUMMARY

One of the country's most important goals is to join the European Union. Countries believe that accession can improve the economy, economic development of the country and achieve good neighborly relations. On the other hand, the European Union is by its nature predestined for growth and is part of the EU enlargement plan in the near future, more precisely for the next ten years already established. The enlargement of the European Union is a common term that signifies the process of receiving full membership of the new members of the European Union. Accession to the European Union is a complex process that does not take place overnight, but the European Union is open to all European, democratic states that are capable of accepting membership challenges and implementing its regulations. Which countries in the Western Balkans will be able to meet the criteria for full membership in the European Union by 2025, or fail, one thing is certain. The process of expansion will continue, as the idea of European connectivity will surely be attractive to the countries on the waiting list with their example and achievements.

Key words: EU enlargement, EU accession, EU future.

SADRŽAJ:

1.	UVOD	1
2.	POVIJEST PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE	2
3.	PRVO PROŠIRENJE	4
3.1.	Odbijanje ulaska Norveške u europsku zajednicu	5
4.	DRUGO PROŠIRENJE	6
5.	TREĆE PROŠIRENJE	8
5.1.	Portugal.....	9
5.2.	Španjolska.....	9
6.	ČETVRTO PROŠIRENJE	11
6.1.	Norveška i Švicarska- negativan referendum	11
7.	PETO PROŠIRENJE.....	13
7.1.	Prva etapa petog proširenja.....	13
7.2.	Druga etapa petog proširenja	16
7.3.	Proces pristupanja Europskoj Uniji	16
7.4.	Postupak pridruživanja Europskoj uniji	17
8.	ŠESTO PROŠIRENJE	19
8.1.	Put Republike Hrvatske prema punopravnom članstvu	19
8.2.	Hrvatska pet godina nakon učlanjenja	20
9.	PERSPEKTIVE PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE U BUDUĆNOSTI	22
9.1.	Buduća proširenja- zemlje kandidati	22
9.1.1.	Crna Gora	22
9.1.2.	Albanija	22
9.1.3.	Makedonija.....	23
9.1.4.	Srbija	23
9.1.5.	Turska.....	24
9.2.	Potencijalni kandidati za učlanjenje u Europsku uniju.....	24
9.2.1.	Bosna i Hercegovina	25
9.2.2.	Kosovo	25
9.3.	Predstavljena strategija proširenja Europske unije	25
9.4.	Moguća buduća proširenja.....	26

9.4.1.	EFTA (Europska slobodna trgovinska zona)	27
9.4.2.	Istočnoeuropske države	28
10.	ISTRAŽIVANJE	29
10.1.	Predmet, cilj i pretpostavka istraživanja	29
10.2.	Metoda i sadržaj ankete.....	29
10.3.	Rezultati istraživanja.....	29
10.4.	Analiza dobivenih rezultata	37
11.	ZAKLJUČAK	38

1. UVOD

Tema ovoga završnoga rada je Perspektive proširenja Europske unije u budućnosti. Naime, Europska unija čini nadnacionalnu organizaciju europskih država. Njezin cilj prilikom osnivanja, a tako i danas je jačanje ekonomske integracije i suradnje između zemalja članica. U jačanju Europske unije pridonose nove članice svojim pridruživanjem u Europsku uniju, što bi bila definicija samoga proširenja Europske unije.

Od svojih početaka Europska unija je prošla kroz šest krugova proširenja. U prva četiri kruga proširenja državama osnivačicama: Belgiji, Francuskoj, Luksemburgu, Italiji, Nizozemskoj te Njemačkoj priključile su se: Danska, Irska i Velika Britanija 1973. godine, zatim Grčka 1981. godine, Portugal i Španjolska 1986. godine, te Austrija, Finska i Švedska 1995. godine. U daleko najvećem, petom valu proširenja koji se još naziva „big bang“, članicama Europske unije pridružuje se još deset novih država: Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija.

Hrvatska 1. srpnja 2013. godine postaje dvadeset i osma članica Europske unije, te ujedno čini šesti, za sada posljednji krug proširenja Europske unije. No, integriranje traje i dalje, pa se u idućim godinama očekuju i nova proširenja za države koje su danas još u statusu kandidata za članstvo u Europskoj uniji ili na putu prema njemu.

U statusu kandidata za članstvo u Europskoj uniji su zemlje Zapadnog Balkana, te se vrlo brzo očekuje njihovo primanje u punopravno članstvo, dok su potencijalni kandidati Bosna i Hercegovina te Kosovo no nešto više možemo pročitati u nastavku što je ujedno i tema ovoga rada čija je svrha približiti Vam dosadašnja proširenja Europske unije, s posebnim naglaskom na buduća proširenja.

Rad započinje osvrtajući se na povijest proširenja Europske unije, te opisivanju dosadašnjih, šest krugova proširenja. Nakon posebnog osvrta na buduća proširenja Europske unije, koja se odnose na zemlje kandidatkinje, potencijalne kandidate kao i na moguća buduća proširenja EU u budućnosti, rad završava praktičnim primjerom anketnog istraživanja mišljenja ispitanika o Perspektivama proširenja EU u budućnosti. Svrha anketnog istraživanja je doznati kakvo je mišljenje ispitanika o perspektivi i opstanku Europske unije, kao i pitanje usmjereno ka proširenju EU.

2. POVIJEST PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE

„Kamen temeljac u izgradnji Europske unije položen je 9. svibnja 1950. kad je Robert Schuman, francuski ministar vanjskih poslova, predložio plan koji su on sam i Jean Monnet sastavili za Francusku i Njemačku, s namjerom da proizvodnju ugljena i čelika u te dvije zemlje spoje pod zajedničkom Visokom ovlasti, unutar organizacije koja bi bila otvorena i svim drugim zemljama u Europi“ (Borchardt, 1995: 8). Nadahnut govorom Jeana Monneta, Schuman je došao na ideju da se Njemačku politički i ekonomski poveže u čvrstu osnovu okupljenih europskih zemalja. Schuman poziva Francusku, Njemačku i druge europske države da ujedine svoje industrije ugljena i čelika. Deklaraciju su 3. lipnja 1950. godine prihvatile Belgija, Francuska, Luksemburg, Italija, Nizozemska i Savezna Republika Njemačka. Ovaj plan je poznat kao Schumanov plan te se smatra početkom današnje Europske unije. No, najbitniji rezultat navedene suradnje bilo je potpisivanje ugovora 18.travnja 1951. godine u Parizu kojim su navedene države osnovale Europsku zajednicu za ugljen i čelik (EZUČ), a 23. srpnja 1952. godine kad je Ugovor stupio na snagu, Schumanov plan postao je stvarnost.

Osnivačkim ugovorom iz Pariza navedene europske države uspostavile su zajednički okvir za dogovore o proizvodnji i distribuciji ugljena i čelika te autoimuni sustav nadnacionalnih institucija, koji će Europskom zajednicom za ugljen i čelik upravljati sljedećih 50 godina. Pedesetogodišnji rok osnivačkog ugovora iz 1952. istekao je 2002. godine, kad je Europska zajednica za ugljen i čelik prestajala postojati (Omejec, 2008: 79). Nakon Ugovora iz Pariza, kojim je osnovana Europska zajednica za ugljen i čelik, trebalo je stvoriti nove zajednice koje bi što čvršće povezale države osnivačice prve spomenute Europske zajednice. Stoga su u Rimu 6. ožujka 1957. godine Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Savezna Republika Njemačka potpisale ugovor o osnivanju:

- Europske ekonomske zajednice (EEZ)
- Europske zajednice za atomsku energiju (EUROATOM)

Sedam mjeseci kasnije, 1.siječnja 1958. godine osnivački ugovori stupili su na snagu (Omejec,2008: 80). Time je utemeljeno zajedničko tržište slobodnom razmjenom roba i usluga te slobodnim kretanjem ljudi. Carine između ovih šest država su ukinute 1. srpnja 1968. godine.

Europska zajednica je u 70-im i 80-im godinama udvostručila broj članica. Naime, 1973. godine Europskoj ekonomskoj zajednici odlučile su se priključiti Danska, Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo što je ujedno prvo proširenje Europske zajednice. 1981. godine Grčka postaje članica Europske zajednice, a 1986. godine pridružuju joj se Španjolska i Portugal. To je bio najpouzdaniji pokazatelj da je proces integriranja na dobrome putu. 1987. godine Turska podnosi zahtjev za članstvo, te je u tome slijede Cipar i Malta (1990). Mađarska i Poljska potpisuju Europske sporazume. Vrlo je bitno istaknuti da je Europska unija osnovana Ugovorom o Europskoj uniji, potpisanim u Maastrichtu 7.veljače 1992. godine. Ugovor je stupio na snagu 1.studenoga 1993. godine (Omejec, 2008: 83). Omejec (2008) smatra da je ugovor iz Maastrichta po mnogima ključna stepenica u razvitku europskih integracija.

Slika 1.: Europska unija

Izvor: Logo Europske unije

Četvrti val proširenja, sada već Europske unije čine Austrija, Finska i Švedska koje su pristupile 1. siječnja 1995. godine. 1.svibnja 2004. godine Europskoj uniji se pridružuju Cipar, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija. Ovo je ujedno najveći broj država koje su odjednom primljene u Europsku uniju. 1.siječnja 2007. godine kao drugi dio petog proširenja članicama Europske unije postaju Bugarska i Rumunjska. 10. listopada 2010. godine karipski otoci Saba Bonaire i Sint Eustatius postaju izravni dio Nizozemske kao posebne općine te su stoga postali i dio Europske unije. Nova članica postaje Hrvatska 1. srpnja 2013. godine, no o svim dosadašnjim proširenjima možemo pročitati u nastavku ovoga rada.

3. PRVO PROŠIRENJE

Prvi krug proširenja Europske zajednice predstavlja priključenje Velike Britanije, Irske te Danske koje su ušle u članstvo 1973. godine.

Velika Britanija je prvotno odbila sudjelovati u ostvarivanju projekta europskog integriranja osnivanjem Europske zajednice za ugljen i čelik te kasnije Europske ekonomske zajednice smatrajući da bi takav oblik povezivanja država mogao narušiti njezin suverenitet (Hodak et al., 2011.: 64). Ipak, tijekom šezdesetih godina osjetio se pomak u politici Velike Britanije, te ono što je u početku bila skepsa poslije je postala zavist prema brzom gospodarskom rastu ostalih šest država članica i želja za sudjelovanjem u procesu europskog ujedinjenja. Postupno rastući interes Velike Britanije za članstvo u Europskoj zajednici izazvao je miješane osjećaje među članovima Zajednice. Njemačka je bila sklona ulasku Velike Britanije u članstvo Zajednica, no u dva navrata Velika Britanija je bila odbijena od strane francuskoga generala Charlesa de Gaullea stoga je prvo proširenje EEZ-a provedeno tek dvanaest godina poslije odlaska Charlesa de Gaullea s vlasti, što je ujedno značilo i prestanak francuskog protivljenja proširenju (Hodak et al., 2011.)

Odgođeni ulazak Velike Britanije u Europsku zajednicu izravno je utjecao i na izgled Irske koja je na ulazak u Europsku zajednicu čekala 12 godina. Zahtjev za članstvo u Europsku zajednicu Irska je također predala 1961. godine. Međutim, francuskim protivljenjem ulasku Velike Britanije u Europsku zajednicu, zaustavljeno je i pristupanje Irske i to stoga što je, povijesno gledano, irska ekonomija bila usko povezana s britanskom, pa je procijenjeno da će priključivanje Zajednici biti moguće tek onda kad i Velika Britanija dobije zeleno svjetlo za ulazak u Ekonomsku zajednicu (Bilušić et al., 2004). Referendum o ulasku Irske u Europsku ekonomsku zajednicu, Zajednicu za ugljen i čelik te Euroatom održan je 10. svibnja 1972. godine. Referendumu se odazvalo 70 % birača od čega je 81 % bio za ulazak Irske u Europsku ekonomsku zajednicu.

Dok je Danska očekivala da će njezino članstvo u Zajednici donijeti brzu ekspanziju na zajedničko tržište Zajednice, iznimno jaka i razvijena danska poljoprivreda predstavljala je potencijalnu opasnost poljoprivrednicima šest država članica Zajednice. Postojeće članice nisu bile spremne prihvatiti Dansku u Zajednicu budući da je Danska, kao najveći izvoznik maslaca očekivala jači izlaz na tržište u Njemačku i Veliku Britaniju.

Na referendumu održanom u Danskoj, 63 % birača od ukupno 89,5 % koliki je bio odaziv na referendumu je pozitivno glasalo za ulazak Danske u Europsku ekonomsku zajednicu (Hodak et al., 2011).

3.1. Odbijanje ulaska Norveške u europsku zajednicu

Prilikom pregovora o članstvu u Europsku ekonomsku zajednicu Norveška je imala nekoliko otvorenih pitanja, poput poljoprivrede, ribarstva, nafte. „S obzirom na zemljopisne specifičnosti i nisku temperaturu, norveški rast poljoprivrede karakterizirale su izravne državne potpore suprotno načelima Zajedničke poljoprivredne politike“ (Hodak et al., 2011.). Budući da je norveški sustav imao za cilj združivanje ruralnog stanovništva na selu te podupiranje njihovog bavljenja poljoprivredom što se razlikovalo od standarda koji su postojali u Zajednici odlučeno je da bi ono moglo biti prijetnja te da bi moglo doći do iseljavanja seljaka u gradove.

Norveška ima 2000 km dugačku obalu te visoki udjel izvoza ribe i ribljih prerađevina u BDP-u Norveške, stoga bi ulazak Norveške u Zajednicu značio širenje voda Zajednice za nekoliko tisuća kvadratnih kilometara što je za Norvešku predstavljalo veliku opasnost jer bi ono značilo dolazak stranih brodica u teritorijalno more radi izlova ribe budući da je Zajednica usvojila „načelo jednakog pristupa brodica“ svih država članica nacionalnim teritorijalnim vodama ostalih država članica. Nakon potpisanog Ugovora o pristupanju 22. siječnja 1972. godine, 26. rujna se održavao referendum na kojem je 53,5 % građana od ukupno 77 % koliki je bio odaziv negativno glasalo. Prevladao je glas ribara i poljoprivrednika nad glasom urbanoga stanovništva.

Kasnije, 1992. godine je ponovno proveden referendum o pristupanju u Europsku Uniju s jednako negativnim rezultatom iako su norveške vlade pokušale komunikacijskom strategijom i pritiskom na javnost promijeniti mišljenje i stav Norvežana.

4. DRUGO PROŠIRENJE

„Grčka je prva država u Europi koja se pozvala na čl. 238 Rimskog ugovora koji je omogućavao državama, međunarodnim organizacijama ili zajednicama država da postanu pridružene članice Zajednice „ (Hodak et al., 2011). Pozivajući se na to pravo, Grčka je već 1961. godine stekla status pridružene članice Zajednice, no usprkos tome što je Grčka 1961. godine sklopila Sporazum o pridruživanju u Europsku ekonomsku zajednicu , u punopravno članstvo je ušla gotovo dvadeset godina kasnije, 1981.godine iako je u vrijeme sklapanja sporazuma njezin politički sustav bio demokratski.

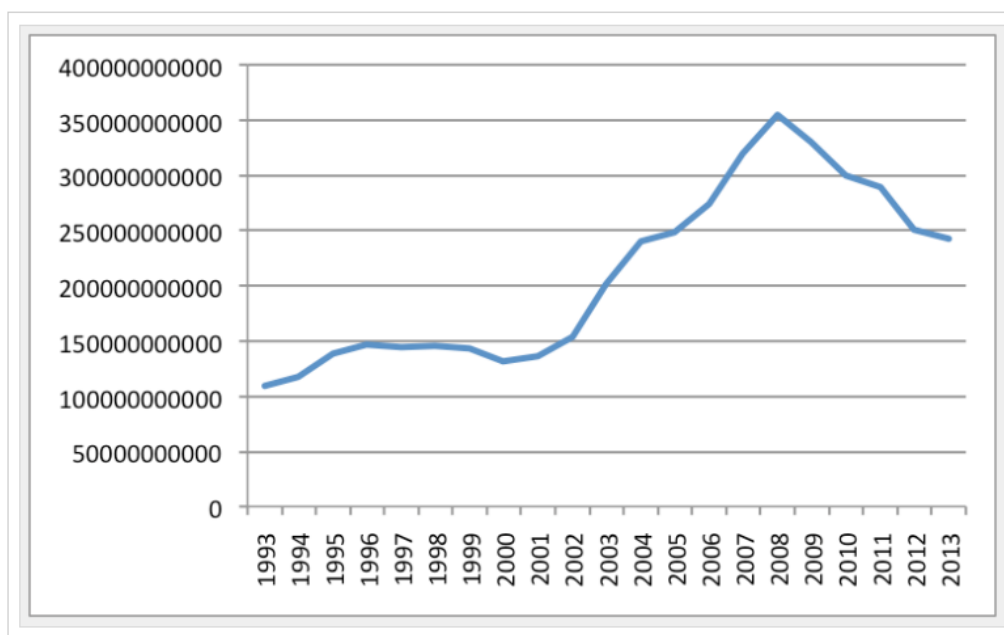
Nakon vojnog udara u Grčkoj 1967. godine Europska ekonomska zajednica je suspendirala Ugovor o pridruživanju do 1947. godine sve do ponovne uspostave demokracije 1974. godine. „Službeni zahtjev za članstvo podnesen je 1975. godine ,ali ovog je puta Europska komisija smatrala da s grčkim članstvom treba pričekati dok ova zemlja ne provede nužne gospodarske reforme“ (Bilušić et al., 2004). Motivi za učlanjenje Grčke u zajednicu bili su želja grčkih vlasti da ubrzaju gospodarski rast u zemlji izlaskom na zajedničko tržište Zajednice, jačanje demokracije te uspostava prijateljskih veza sa zemljama Zapadne Europe, te isto tako i oslobađanje od američkog utjecaja kojeg su favorizirali pripadnici vojnih snaga (Hodak et al., 2011). Zanimljiva činjenica je to da je Europska komisija dala negativno mišljenje o grčkom zahtjevu za članstvo. Naglasak na negativno mišljenje je bio stavljen na zaostalost u gospodarskom rastu, nazadnost ekonomije i nerazvijenu poljoprivredu u usporedbi s naprednom Zajednicom (Hodak et al., 2011).

No, osim ekonomskih razloga postojao je i jak politički razvoj. Komisija je dala upozorenje državama članicama na opasnost uplitanja u grčko-turske odnose . Grčka se suočavala s brojnim ekonomskim nedaćama poput visoke stope nezaposlenosti i niskim BDP-om koji je bio 50 % niži od prosjeka BDP-a država članica. To su bili razlozi zbog kojih se Grčka nadala potporama u poljoprivredi (26 % stanovništva bilo zaposleno u poljoprivredi) kao i sredstvima strukturnih fondova kao te rastu turističke industrije. (Hodak et al., 2011).

Unatoč negativnom mišljenju komisije, zauzimanjem njemačkog ministra vanjskih poslova, Hansa Dietricha Genschera, Vijeće ministara Europske ekonomske zajednice je donijelo pozitivnu odluku o grčkoj kandidaturi te je tako Grčka 1. siječnja 1981. godine postala desetom punopravnom članicom Zajednice (Hodak et al., 2011).

Ulazak Grčke u Zajednicu je doveo do brzog razvoja. Na kraju osamdesetih godina, Grčka je bila svrstana u 22 „napredne ekonomije”, no takav razvoj se prije svega ostvarivao preko zajmova. Razvoj je bio konstantan, tako da je još 1996. godine bila iznad prosjeka Europske zajednice (Preuzeto s: <https://www.scribd.com/doc/30530784/Seminarski-Rad-Prosirenja-EU>).

Grafikon 1.: Grčki BDP 1990. – 2015.

Izvor: prilagođeno prema p-portal

Kao što je prikazano na grafikonu primjećujemo da je s godinama Grcima ulazak u eurozonu donio ogroman rast BDP-a. Rast se temeljio na vrlo malim kamatama na zaduživanje upravo zbog ulaska u eurozonu, no na žalost, taj dug je bio utemeljen na velikom rastu zaduživanja grčke vlade, a ne na rastu realne ekonomije. (Izvor: <http://www.p-portal.net/grcka-drahma/>).

5. TREĆE PROŠIRENJE

Treće proširenje počinje 1977. godine kada su Španjolska i Portugal podnijele zahtjev za članstvo u Europsku zajednicu, no članstvo je ostvareno tek 1986.godine.

Hodak (2011) navodi da poput Grčke, Španjolsku i Portugal također karakterizira zaostalo gospodarstvo, ne razvijena poljoprivreda i industrija, ali i politička marginalizacija tijekom diktatorskih režima. Pristup Španjolske i Portugala također je predstavljao mnoge poteškoće, ali sve su konačno razriješene pregovorima te su nakon potpisivanja ugovora i te dvije zemlje postale jedanaestom i dvanaestom zemljom članicom (Borchardt, 1995.)

Treći korak proširenja doprinijelo je veliku korist i samoj Europskoj zajednici. U godinama prije trećega proširenja Europska zajednica je bila suočena s mnogim problemima. Među najvećim problemima su bili besparica, no nakon ove etape priključenja postignuto je povećanje prihoda, tako da su problemi brzo pali u zaborav.

Slika 2.: Zastava Španjolske i Portugala

Izvor: Portugal-Spain EU

5.1. Portugal

U Portugalu su povratnici iz izgnanstva bili suprotstavljeni pripadnicima vojske što je zazivalo prijetnju izbijanja revolucionarnog kaosa (Hodak et al, 2011). Članice Europske ekonomske zajednice pristaju na sklapanje Ugovora o slobodnoj trgovini Portugala sa Zajednicom 1973. godine kako bi se pomoglo zemlji da izađe iz međunarodne izolacije te kako bi se ojačala mlada i nejaka demokracija u Portugalu. Nakon toga 22. rujna 1976. godine Portugal postaje prihvaćen u članstvo Vijeća Europe što mu je otvorilo put prema podnošenju zahtjeva za članstvo u EEZ-u.

Portugal podnosi zahtjev za članstvo 28. ožujka 1977. godine. Komisija ga je ocijenila pozitivno što je ujedno značilo početak dugih i iznimno teških pregovora koji su trajali od listopada 1978. do lipnja 1985. g.

Portugal postaje od 1. siječnja 1986. g. član EEZ-a sklapanjem ugovora u Lisabonu, no prije samoga članstva morao je prihvatiti mjere Europske zajednice da Zajednica zadrži carine na uvoz portugalskih poljoprivrednih proizvoda u tzv. tranzicijskom razdoblju od 10 godina.

5.2. Španjolska

Smrt generala Franca i dolazak na vlast kralja Juana Carlosa u studenom 1975. godine su označivali početak približavanja Španjolske Europskoj ekonomskoj zajednici.

Španjolska prvi puta podnosi zahtjev za članstvo u veljači 1962. godine, no on je ostao mrtvo slovo na papiru sve do srpnja 1977. godine dok Španjolska nije obnovila prvobitni zahtjev. Iste godine Španjolska postaje članicom Vijeća Europe. Komisija se pozitivno očitovala o španjolskom zahtjevu unatoč potencijalnim teškoćama priključenja Španjolskoj u Zajednicu. Pregovori su trajali od veljače 1979. godine do lipnja 1985. godine kada je u Madridu potpisan Ugovor o pristupanju Europskoj ekonomskoj zajednici.

S ekonomske točke gledišta, glavna je nada bila da će fondovi koje bi Zajednica mogla ponuditi nakon pristupa značajno potaknuti već ionako konkurentnu poljoprivrednu industriju uz značajne rezerve proizvodnih kapaciteta.

„Od udjela Španjolske u regionalnim programima Zajednice također se očekivalo da pomogne pri premošćivanju razlika u životnom standardu između različitih regija“ (Borchardt, 1995). U

industrijskom sektoru, Španjolska se uz podršku novih partnera nadala boljem položaju s kojeg bi krenula u neugodan, ali neophodan proces strukturalne prilagodbe.

Španjolska je morala pristati na najdulje tranzicijsko vrijeme koje je Zajednica predviđela za španjolske poljoprivredne proizvode koji su se najviše izvozili na zajedničko tržište, a najmanje na ostale koji su bili manje konkurentni na zajedničkom tržištu (Hodak et al, 2011).

Španjolska je prije priključenja bila pretežno orijentirana prema poljoprivredi, a sada je postala jedan od najsnažnijih industrijskih sila. Pridruženje Španjolske u Zajednicu je utjecalo na rast bruto društvenog proizvoda. Njegov rast je 1981.godine bio negativan -0,2 %, a u godini pred priključenje je bio 2,1 % dok je 1987.godine skočio na 5,5 %. (Preuzeto s: <https://www.scribd.com/doc/30530784/Seminarski-Rad-Prosirenja-EU>).

6. ČETVRTO PROŠIRENJE

Prije nego što prijedemo na četvrto proširenje bitno je istaknuti da je na snagu 1. studenoga 1993. godine stupio Ugovor iz Maastrichta čime je službeno osnovana Europska unija. Ono je označavalo početak procesa stvaranja političke i produbljivanja gospodarske unije u Europi. Ovim su Ugovorom postavljeni ciljevi ekonomske i monetarne unije, jedinstvene valute, zajedničke vanjske i sigurnosne politike, zajedničke obrambene politike, a zatim i obrane, uvođenja građanstva Unije, uske suradnje u pravosuđu i unutarnjim poslovima. Ugovorom u Europskoj uniji ovim je europska integracija iz pretežno gospodarske integracije prerasla u političku uniju.“ (Preuzeto s: https://hr.wikipedia.org/wiki/Ugovor_iz_Maastrichta).

Vukadinović (2011) navodi da su države koje su željele postati članicama Europske Unije morale ispuniti sljedeće uvjete:

- Državni proračun ne smije biti manji od 3 %
- Ukupni dug države ne smije biti veći od 60 % bruto –nacionalnog proizvoda
- Stopa inflacije ne smije biti veća od 1,5 % stope triju zemalja s najmanjom stopom inflacije
- Tečaj mora biti stabilan bar dvije godine prije ulaska u EU

Četvrti val proširenja službene Europske unije dogodio se u bitnim političkim uvjetima –nakon završetka hladnog rata i pada berlinskog zida. Za nove članice postalo je važno ući u članstvo Europske unije kako bi si osigurale sudjelovanje u kreiranju europske politike, odnosno kako bi sudjelovale u stvaranju pravila u novoj Europi.

Austrija je podnijela zahtjev za članstvo 1989. godine, a za njom su slijedile Švedska koja je podnijela zahtjev 1992. godine te Finska podnošenjem zahtjeva 1992. godine.

Pristupanje Austrije, Finske i Švedske u Europsku uniju dovelo je ukupan broj zemalja članica na petnaest.

6.1. Norveška i Švicarska- negativan referendum

Zahtjev je ponovno podnijela Norveška 1992. godine prolazeći kroz niz istovrsnih problema kao i kada je prvi puta aplicirala za članstvo u Europskoj ekonomskoj zajednici no Norveška

je, kao i 1972. godine ponovno glasala protiv članstva, većinom od 52,4 %. Norveška je nastavila zastupati svoje interese unutar Europske ekonomske zajednice (Borchardt, 1995).

Švicarski zahtjev za članstvo u EU, podnesen također 1992. godine doživio je sličnu sudbinu kao i Norveška. Građani Švicarske su se protivili ulasku svoje zemlje u Europski gospodarski prostor.

Pored Norveške i Švicarske, važno je spomenuti i Island koji je odbio mogućnost kandidiranja za članstvo. Island je podnio zahtjev za članstvo u srpnju 2009. godine, dok su pregovori počeli u lipnju 2010. godine. Island tada ostvaruje brz napredak u pregovorima s Europskom unijom, no nakon općih izbora koji su bili 2013. godine nova vlada zamrzava pristupne prigovore. Islandska vlada u ožujku 2015. godine zatražuje od Europske unije više ne smatra zemljom kandidatkinjom jer je bio zadovoljan odnosima sa Zajednicom kroz Europski gospodarski prostor. (Izvor:

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/167/prosirenje-unije>)

7. PETO PROŠIRENJE

Prvi svibanj 2014. godine nesumnjivo je povijesni datum koji obilježava dosad najveće proširenje u povijesti Europske unije, ne samo zbog svoje veličine, već i zbog sjedinjenja europskog Istoka i Zapada, spajanja nekada suprotstavljenih ideologija. Primanjem u članstvo u Europsku uniju osam tranzicijskih država i dvije mediteranske, novih 70 milijuna građana postalo je državljanima Europske unije čime je stanovništvo Unije naraslo na 455 milijuna (Hodak et al, 2011). Poznato je da su zemlje srednje i istočne Europe bitno siromašnije od ostalih članica tako da je razina njihovih bruto društvenih proizvoda po glavi stanovnika varirala od 35 % prosjeka Europske unije u slučaju Latvije do 74 % u slučaju Slovenije (European Community, 2003.)

Značajke ovog proširenja su mnogobrojne, no osim što je ovo najveće proširenje Europske unije, ono je predstavljalo ponovno ujedinjenje Europe nakon hladnog rata. Kao bivše komunističke zemlje, sve članice su morale napraviti mnogobrojne reforme kako bi postale stabilne, demokratske države koje bi bile u skladu s pravilima i politikama Europske unije. (Preuzeto s: <https://repozitorij.unin.hr/islandora/object/unin:799/preview>)

7.1. Prva etapa petog proširenja

Na sastanku Europskog vijeća 13. prosinca 2002. godine u Kopenhagenu bili su zaključeni višegodišnji pregovori s deset država- Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka, Slovenija, čime su ove države postale državama pristupnicama. Nakon uspješnog zaključenja pregovora krajem 2002. godine uslijedilo je 16. travnja 2003. godine u Ateni potpisivanje Ugovora o pristupanju navedenih deset država.

U državama pristupnicama, osim Cipra, ratifikaciji su prethodili referendumi na kojima su građani podržali ulazak svojih država u Europsku uniju.

Slika 3.: Prva etapa petoga proširenja- države članice

Izvor: Proširenje Europske Unije 2004. godine

Konačno, 1. svibnja 2004. godine tadašnjoj 15-članjoj Europskoj uniji pridružilo se deset novih zemalja - Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Slovačka, Slovenija, Malta te Cipar.

„Stanovništvo Europske Unije povećalo se za 73 milijuna, od kojih je polovica Poljaka, a Unija je dobila devet novih službenih jezika“. (Preuzeto s: <http://www.politikaplus.com/novost/102101/veliki-prasak-prosirenja-i-nakon-cijelog-desetljeca-jos-ih-zovu-novim-clanicama-eu>)

Sljedeća tablica nam prikazuje datume podnošenja zahtjeva za članstvo, kao i rezultate referenduma o pristupanju u Europsku uniju.

Tablica 1.: Referendumi o priključivanju u Europsku uniju

	ZAHTJEV	ZA (%)	ODAZIV (%)
CIPAR	1990.	-	-
ČEŠKA	1996.	77,3	55,2
ESTONIJA	1995.	66,9	63
LATVIJA	1995.	67	72
LITVA	1995.	91,4	63,3
MAĐARSKA	1994.	83,76	45,62
MALTA	1990.	53,65	91
POLJSKA	1994.	77,45	58,85
SLOVAČKA	1995.	92,46	52,15
SLOVENIJA	1996.	89,61	60,29

Izvor: Prilagođeno prema Europske integracije- Proširenje EU- Marko Šostar

Turska je također među navedenim, ostalih deset država kandidatkinja podnijela zahtjev za članstvo 1987. godine. No, mišljenje Europske unije o zahtjevu za članstvo Turske bilo je negativno sve do 2004. godine. Tek kada je Turska dobila status države kandidata, Unija još uvijek nije s Turskom otpočela pregovore o članstvu izgovarajući se da nije ispunila neke od kopenhaskih političkih kriterija o kojima ćemo nešto više u nastavku (Bilušić et al., 2004).

7.2. Druga etapa petog proširenja

„Bugarska i Rumunjska su započele put prema Europskoj uniji kada i ostale tranzicijske zemlje. Zahtjev za članstvo podnijele su 1995. godine međutim 2002. godine Europsko vijeće je jasno istaknulo da Rumunjska i Bugarska nisu uspjele ispuniti sve postavljene kopenhaške kriterije“ (Hodak et al ,2011: 86).

Zanimljivo je istaknuti da je Europsko vijeće na summitu u Kopenhagenu (2002. godina) odgodilo primanje Bugarske i Rumunjske u članstvo na razdoblje od tri godine, do 2007. godine. U tome smislu, Komisija je izradila Mapu puta za obje zemlje. Mapa puta je pokrivala razdoblje potrebnih prilagodbi obiju zemalja do njihova ulaska u Europsku uniju budući da je Vijeće zaključilo 2002. godine kako pred navedenim zemljama stoji razdoblje u kojemu će morati ulagati dodatne napore kako bi postigle razinu vlastite spremnosti za članstvo u Uniji. Cilj mape puta je označavao mjere koje su Bugarska i Rumunjska trebale poduzeti, s posebnim naglaskom na gospodarske reforme i učinkovitu primjenu usklađenog zakonodavstva.

Iako ni 2007. godine Rumunjska i Bugarska nisu do kraja ispunile sve mjere predviđene u Mapi puta, Unija je odlučila održati obećanje dano na sastanku Vijeća u Kopenhagenu, te 2007. godine Rumunjska i Bugarska postaju članice Unije podigavši ukupni broj članica na dvadeset i sedam.

7.3. Proces pristupanja Europskoj Uniji

Na sastanku Europskog vijeća 1993. godine u Kopenhagenu Europska unija je definirala jasne kriterije za članstvo koje svaka država koja želi postati punopravnom članicom Europske unije mora ispuniti. Javnosti su kriteriji poznati kao Kopenhaški kriteriji, a to su :

- Politički kriterij - Stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu vlada, poštivanje temeljnih ljudskih prava i prava manjina, kao i prihvaćanje političkih ciljeva Unije
- Gospodarski kriterij – zahtjeva se postojanje djelotvornog tržišta gospodarstva koje mora biti u mogućnosti preuzeti pritisak tržišnog natjecanja te osposobljenost tržišnih subjekata da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim pravilima unutar Europske unije

- Pravni kriterij – zahtjeva se preuzimanje cjelokupne pravne stečevine Europske unije, pri čemu svaka država kandidatkinja mora biti spremna preuzeti sve obveze i odgovornosti vezane uz ispunjenje zajedničke politike i odgovornosti

Vrlo brzo se pokazalo da kriteriji iz Kopenhagena nisu dosljedni te da ih je potrebno dopuniti stoga dvije godine nakon sastanka Europskog vijeća u Kopenhagenu, sastanak Vijeća u Madridu 1995.godine rezultirao je još jednim kriterijem za članstvo:

- Administrativni kriterij (poznat i kao Madridski kriterij)

Ovim se kriterijem postavlja zahtjev prilagodbe administrativnog okvira kao što su jačanje administrativne sposobnosti i stvaranje učinkovitog sustava državne uprave kako bi se osigurala puna primjena i provedba pravne stečevine Europske unije (Omejec, 2008).

7.4. Postupak pridruživanja Europskoj uniji

Temeljem članka 49. Ugovora o Europskoj uniji, svaka europska država može podnijeti zahtjev za članstvo u Uniji. Tim zahtjevom započinje formalni postupak ocjene sposobnosti države podnositeljice zahtjeva da postane članicom Europske unije, a o samom postupku pridruživanja u Europsku uniju možemo nešto više pročitati u nastavku.

Vijeće EU zaprima podneseni zahtjev te o tome obavještava Europski parlament i nacionalne parlamente. Europski parlament daje prethodni pristanak dok Europska komisija dobiva mandat za izradu „avisa“, mišljenja o zahtjevu za članstvo. Kako bi mogla izraditi avis, Europska komisija sastavlja upitnik koji sadrži niz pitanja iz istih poglavlja pregovora s ciljem primanja iscrpnih informacija o političkom, gospodarskom, pravnom i administrativnom stanju države podnositeljice zahtjeva (Hodak et al, 2011: 87).

Podnositeljici zahtjeva se daje primjeren rok za njihovo ispunjavanje te dostavlja odgovore Europskoj komisiji, koja, temeljem primljenih odgovora, kao i podataka prikupljenih iz drugih izvora, donosi:

- Mišljenje o mogućnosti države podnositeljice da ispuni kriterije za članstvo
- Preporuku o otvaranju pregovora za članstvo s državom podnositeljicom zahtjeva

Svoje mišljenje i preporuku Europska komisija upućuje Europskom vijeću, a ono konačno donosi odluku o odobravanju statusa kandidatkinje.

Nakon odluke o odobravanju statusa kandidatkinje, slijedi otvaranje pregovora o članstvu. Početak pregovora označava postupak analitičkog pregleda i ocjene usklađenosti zakonodavstva države kandidatkinje s pravnom stečevinom Europske unije tzv. i screening.

Screening se provodi po tematskim poglavljima, a na temelju pozitivnog izvješća o završetku screeninga za svako se poglavlje potom otvara proces pregovaranja. (Preuzeto s : <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=2626&sec=394>)

Završetkom screeninga pojedinog poglavlja, država kandidatkinja podnosi svoje pregovaračke pozicije nakon čega Europska komisija priprema nacrt zajedničkih pozicija koje prosljeđuje Vijeću. Nakon toga Europsko vijeće mora usvojiti zajedničke pozicije. Zaključavanjem pregovora o članstvu, države kandidatkinje postaju državne pristupnice. Potom Europsko vijeće donosi odluku o primanju u punopravno članstvo te se zatim izrađuje ugovor o pristupanju države u članstvo Europske unije.

Prije datuma pristupanja, mora se izvršiti postupak ratifikacije Ugovora o pristupanju u parlamentima svih država članica Europske unije.

Bitno je napomenuti da su se u mnogim državama pristupnicama održavali referendum o ulasku u Europsku uniju.

8. ŠESTO PROŠIRENJE

Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine postala dvadeset i osma članica Europske unije. Uz Grčku, koja je u Uniju ušla 1981. godine, Hrvatska je jedina država koja je sama ušla u EU.

8.1. Put Republike Hrvatske prema punopravnom članstvu

Put je trajao više od dvanaest godina. Započet je formalno 2001. godine potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, te se nastavio podnošenjem zahtjeva za članstvo 21. veljače 2003. godine u Ateni. Status kandidata smo dobili 2004. godine kada je Europska komisija na temelju raznih drugih izvora te odgovora na upitnik o kojima smo već ranije pisali, dala pozitivno mišljenje o zahtjevu za članstvo Hrvatske u Europsku uniju. Nakon toga je Europska komisija preporučila Europskom vijeću da donese odluku o otvaranju pregovora s Hrvatskom o punopravnom članstvu. Republika Hrvatska je dobila status službenog kandidata za punopravno članstvo u Europsku uniju na zasjedanju vijeća u Bruxellesu 18. lipnja 2004. godine.

Statusom države kandidatkinje Republika Hrvatska je dobila:

- jasnu perspektivu članstva - Hrvatskoj je stjecanje statusa kandidata otvorilo jasnu perspektivu punopravnog članstva u Europskoj uniji
- preuzimanje obveze provođenja svih reformi koje su nužne za ispunjavanje kriterija za članstvo i uspješno uključivanje u EU - samim potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se obvezala na provođenje reformi radi približavanja Europskoj uniji. Međutim, da bi postigla cilj spremnosti za članstvo Hrvatska još bržim tempom provodi potrebne reforme
- sudjelovanje u programima pomoći Europske unije

Iduće 2005. godine Republika Hrvatska započinje pregovore koji završavaju u lipnju 2011. godine te je iste godine potpisan Ugovor o pristupanju Europskoj uniji.

„Po njegovu potpisivanju, Ugovor je upućen u postupak potvrđivanja (ratifikacije) sukladno ustavnim odredbama svake od država potpisnica. Hrvatska se od trenutka potpisivanja Ugovora o pristupanju smatrala državom pristupnicom te je započela sudjelovati u radu tijela Vijeća Europske unije i Europskoga parlamenta kao aktivni promatrač“ (Preuzeto s: <https://uprava.gov.hr/kako-je-izgledao-put-republike-hrvatske-ka-punopravnom-clanstvu-u-europskoj-uniji/12417>).

22. siječnja 2012. godine održan je državni referendum na kojem je 66 % građana reklo DA hrvatskom članstvu u Europsku uniju. Sabor je jednoglasno potvrdio pristupni ugovor između Hrvatske i Europske unije dana 09. ožujka 2012. godine. „A, nakon što je dvadeset i sedam država članica u svojim parlamentima ratificiralo naš ugovor, 1. srpnja 2013. postali smo punopravna članica čime smo ostvarili svoj strateški cilj i najveći uspjeh nakon uspostave hrvatske države“ (Preuzeto s: <http://www.mvep.hr/files/file/publikacije/Hrvatska-28-clanica-Europske-unije.pdf>).

8.2. Hrvatska pet godina nakon učlanjenja

Republika Hrvatska je 1. srpnja 2018. obilježila petu godišnjicu članstva u Europskoj uniji. „Hrvatska je ulaskom u članstvo EU-a obogatila vlastiti ali i doprinijela bogatstvu i raznolikosti europskog identiteta. Hrvatski jezik je službeni jezik EU-a, sve više hrvatskih tradicionalnih proizvoda prepoznato je i zaštićeno na europskom tržištu, a porastom turizma raste prepoznatljivost, u europskim i svjetskim razmjerima, hrvatske kulturne, povijesne i umjetničke baštine i bioraznolikost“ (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Zagreb, travanj 2018). U nastavku ćemo se osvrnuti na nekoliko bitnih elemenata koji su tijekom pet godina pokazale pozitivnu sliku učlanjenja Hrvatske u Europsku uniju. Opća gospodarska kretanja su nakon pet godina članstva Hrvatske u Europsku uniju pokazale pozitivan smjer kao što su porast bruto domaćeg proizvoda (BDP), smanjenje nezaposlenosti, porast izvoza posebice u Europsku uniju.

Kroz pet godina porastao je i još uvijek raste turizam, za Hrvatsku iznimno značajna gospodarska grana, čemu pogoduje stabilno okruženje u okviru EU-a. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 2018. zaključuje da je u pogledu fiskalne politike, učinjen velik iskorak te da su ostvareni značajni naponi na području javnih financija, a pritom su preokrenuti i trendovi koji su bili izrazito nepovoljni.

Znatan porast javnog duga i visoki deficiti proračuna opće države doveli su do činjenice da je Vijeće ministara EU u siječnju 2014. godine za Hrvatsku otvorilo Proceduru prekomjernog proračunskog manjka.

Kao rezultat snažnih napora vezanih za fiskalnu konsolidaciju uslijed čega je deficit proračuna opće države u 2016. bio na razini od 0,9% BDP-a, što je značajno bolje ostvarenje od preporuka Europske komisije, Vijeće ministara EU je u lipnju 2017. potvrdilo odluku o izlasku Hrvatske iz Procedure prekomjernog proračunskog manjka. Istovremeno, ne samo da je zaustavljen trend rasta javnog duga, nego je on čak i značajno smanjen.

„Jedna od najznačajnijih javnih politika Europske unije je kohezijska politika, za koju je u financijskom razdoblju 2014. – 2020. izdvojeno 376 milijarda eura. Osnovna svrha kohezijske politike jest smanjiti značajne gospodarske, socijalne i teritorijalne razlike koje postoje između regija Europske unije, ali i jačati globalnu konkurentnost europskog gospodarstva. Najveći dio sredstava iz ESI fondova, više od 8 milijarda eura namijenjen je ciljevima kohezijske politike kojom se potiče rast i zapošljavanje, ali i poboljšava kvaliteta života stanovnika, primjerice jačanjem gospodarskih kapaciteta, zaštitom kulturne i prirodne baštine, boljim obrazovanjem, prometom, zdravstvom, vodoopskrbom, zbrinjavanjem otpada. Hrvatskoj je u razdoblju 2014.– 2020. dostupno približno 3,7 milijarde eura za potporu poljoprivredi i ruralnom razvoju. „(Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Zagreb, travanj 2018). Osvrtajući se na obrazovanje i osposobljavanje u prvih pet godina članstva više od 30 000 mladih je prošlo kroz program privremenog osposobljavanja. Među njima je više od 55% bilo na osposobljavanju kod poslodavaca u privatnom sektoru, oko 39% kod poslodavaca u javnom sektoru, a nešto manje od 5% kod ostalih poslodavaca (zadruga i sl.) Sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj sufinanciraju se integrirani razvojni programi temeljeni na obnovi kulturne baštine koji osiguravaju obnovu i unaprjeđenje upravljanja kulturnom baštinom radi doprinosa održivom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini. (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Zagreb, travanj 2018).

„No, ipak, jedan od najvećih dosega Europske unije stvaranje je područja bez unutarnjih granica (schengenski prostor) unutar kojeg se ljudi slobodno kreću, bez provjere putnih isprava i granične kontrole. Kako bi državljani Europske unije ovo pravo uživali u punoj mjeri, Europska unija posebnu pažnju posvećuje mjerama osiguranja na svojim vanjskim granicama.“ (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Zagreb, travanj 2018).

9. PERSPEKTIVE PROŠIRENJA EUROPSKE UNIJE U BUDUĆNOSTI

Buduća proširenja Europske unije odnose se na zemlje Zapadnog Balkana (Crna Gora, Albanija, Makedonija, Srbije i Turska) koje su ujedno u statusu države kandidata. Također se odnosi na zemlje koje su potencijalni kandidati za učlanjenje u Europsku uniju, a to su Bosna i Hercegovina te Kosovo. U nastavku rada ćemo pisati o navedenim državama, te o mogućim budućim proširenjima odnosno zemljama koje bi u budućnosti mogle postati zemljama članicama te ćemo se također dotaći nove strategije proširenja za zemlje zapadnog Balkana no nešto više o tome u nastavku.

9.1. Buduća proširenja- zemlje kandidati

Nakon petoga proširenja Europske unije 1. svibnja 2004. godine, u statusu kandidata za članstvo u Europsku Uniju su zemlje Zapadnog Balkana: Crna Gora, Albanija, Makedonija, Srbije i Turska.

9.1.1. Crna Gora

SGC (Srbija i Crna Gora) je ime bivšega saveza navedenih dviju država, odnosno državne zajednice u Europi koja je naslijedila bivšu Saveznu Republiku Jugoslaviju no nakon referenduma održanog u svibnju 2006. godine, 3. lipnja 2006. godine Crna Gora je izašla iz državne zajednice sa Srbijom i postala neovisna država. Nezavisnost Crne Gore nakon referenduma je znatno ubrzala početak pregovora za članstvo, u odnosu na vrijeme kada je bila u zajednici sa Srbijom.

15. prosinca 2008. godine Crna Gora je predala zahtjev za učlanjenje u Europsku uniju, te je 17. prosinca 2010. godine dobila status kandidata, dok 29. lipnja 2012. godine započinje pregovore s EU. Smatra se da bi glavne prepreke o ulasku Crne Gore u Europsku uniju mogli bili ekološki, sudski i kriminalni problemi. (Preuzeto s: https://hr.wikipedia.org/wiki/Pro%C5%A1irenje_Europske_unije).

9.1.2. Albanija

Albanija kao već starija članica Partnerstva za mir započinje pregovore o sporazumu za stabilizaciju i pridruživanje 2003. godine. Time dogovorom, potpisanim 12. lipnja 2006. godine napravljen je prvi korak prema članstvu Albanije u Europsku Uniju. Prateći primjer

drugih zemalja istočne Europe koje su već postojeće članice Europske unije, Albanija se odlučila povezati s institucijama Europske unije i NATO savezom pa nedugo nakon toga postaje punopravna članica NATO-a. 28. travnja 2009. godine predala je zahtjev za članstvom. Nakon zahtjeva je Europska komisija 10. listopada 2012. godine uputila Europskom vijeću preporuku za odobravanje statusa Albanije kao kandidata. Konačno, Albaniji je 26. lipnja 2014. godine dodijeljen status kandidata.

9.1.3. Makedonija

Makedonija je od 2014. godine jedna od pet preostalih kandidata za ulazak u EU zajedno sa Albanijom, Crnom Gorom, Srbijom i Turskom. 22. ožujka 2004. godine se prijavila za članstvo u Europsku uniju, dok ju je Europska komisija preporučila za službenoga kandidata 9. studenog 2005. godine. Iste godine je Europsko vijeće Makedoniji odobrilo status kandidata, ali nije odredio datum za početak pregovora. Jedan od razloga zbog kojega Makedonija nije bila započela pristupne pregovore s Unijom je bilo neriješeno pitanje u vezi s imenom države budući da ju je Europska unija priznavala pod imenom „Bivša jugoslavenska republika Makedonija”.

„Europska komisija je u dva navrata, 2009. i 2012., predložila početak pregovora, no Europsko vijeće još nije donijelo odluku o početku pregovora.

9.1.4. Srbija

Politika vodstva Republike Srbije je bila pripremiti zemlju za ulazak u EU u razdoblju od 2012. do 2015. godine. Ipak zbog etničkih napetosti, statusa Kosova, siromaštva i raširene korupcije, ulazak Srbije se odgodio. Srbija je morala provesti brojne reforme kako bi se pripremila za moguće članstvo u EU. Pregovori za članstvo počeli su u studenom 2005. godine, no zbog stava tužiteljstva suda u Haagu o nedovoljnoj suradnji Srbije s tim sudom, Europska unija je suspendirala pregovore sa Srbijom. Pregovori su se ipak nastavili te je Srbija dobila status zemlje kandidata 1. ožujka 2012. godine.

Formalni početak pregovora je započeo 21. siječnja 2014. godine.

9.1.5. Turska

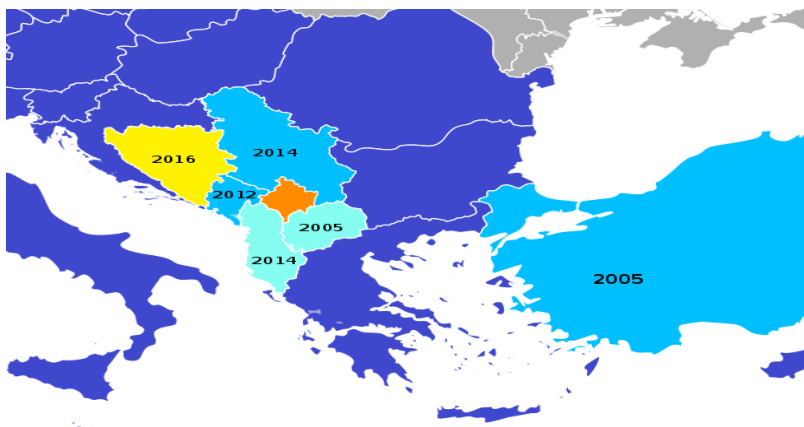
Nakon 10 zemalja osnivača EU-a Turska je bila jedan od prvih država koje su postale članice Vijeća Europe. Turska se službeno prijavila za članstvo 14. travnja 1987., a tek je 12. prosinca 1999. na summitu Vijeća Europe u Helsinkiju priznata kao zemlja kandidat. Nakon sastanka na vrhu Europskog vijeća koji je održan 17. prosinca 2004., najavljeni su pregovori o članstvu s Turskom koji su započeli 3. listopada 2005., isti dan kad su počeli i pregovori s Hrvatskom. Od svih zemalja dosad koje žele ući u Europsku uniju, Turska ima najmanju potporu među ostalim članicama Europske unije. Pobornici kao argumente za ne ulazak Turske u Europsku uniju navode nepoštovanje sadašnje i bivših vlada Turske prema liberalnoj demokraciji.

Iako Turska čeka članstvo u Uniji već više od dvadeset godina, dan njezinog pridruživanja u Europsku uniju još nije na vidiku.

9.2. Potencijalni kandidati za učlanjenje u Europsku uniju

Sve zemlje proizašle iz bivše socijalističke federativne republike Jugoslavije (SFRJ) prihvatile su integraciju u Europskoj Uniji. Najdalje u tome su došle Slovenija i Hrvatska koje su postale članice EU. Makedonija je priznata kao zemlja kandidat, Crna Gora i Srbija vode pregovore o članstvu, dok su Bosna i Hercegovina te Kosovo priznate kao potencijalni kandidati za učlanjenje u Europsku uniju.

Slika 4.: Zemlje potencijalni kandidati

Izvor: Proširenje Europske unije

9.2.1. Bosna i Hercegovina

Pregovori o Sporazumu o pridruživanju započeli su 2005. godine. Naime, približavanje BiH Europskoj uniji usporavaju gospodarski i politički problemi u zemlji. U zadnjih nekoliko godina je ipak ostvaren manji, ali stabilniji napredak države što uključuje i suradnju u Haagu. Sporazum je potpisan 16. lipnja 2008. godine, a do 10. veljače 2011. godine sporazum su ratificirale sve članice EU, međutim stupanje sporazuma je odgođeno zbog toga što Bosna i Hercegovina nije ispunila sve prihvaćene obveze te je stupio na snagu tek 1. lipnja 2015. godine. 15. veljače 2016. godine Bosna i Hercegovina je predala službeni zahtjev za članstvo u Europsku uniju.

9.2.2. Kosovo

Kosovo je proglasilo neovisnost od Republike Srbije 17. veljače 2008. godine. Iako pet zemalja članica Europske unije (Cipar, Grčka, Rumunjska, Slovačka i Španjolska) nije priznalo kosovsku neovisnost, Kosovo je dobilo status potencijalnog kandidata. Pregovori o Sporazumu o pridruživanju započeli su 28. listopada 2013. godine, potpisan je 27. listopada 2015. godine, a na snagu je stupio 1. travnja 2016. godine. Kosovo je prva država čiji se sporazum nije ratificirao u svakoj pojedinoj članici EU.

9.3. Predstavljena strategija proširenja Europske unije

Europska komisija je 6. veljače 2018. godine u Strasbourgu donijela strategiju za „Vjerodostojnu perspektivu proširenja i pojačanu suradnju EU-a sa zapadnim Balkanom”.

Predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker u svom je govoru 2017. godine još jednom potvrdio europsku budućnost zemalja zapadnog Balkana. Rekao je tada kako je jasno da za vrijeme trenutnog mandata Komisije i Parlamenta neće biti proširenja, ali da će Europska unija biti veća od broja 27 (Preuzeto s: <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/predstavljena-strategija-prosirenja-europske-unije---505762.html>). Šefovi država i vlada EU-a dosljedno su podupirali europski put regije, a u veljači 2018. godine je predstavljena i nova strategija proširenja Europske unije koja je imala za cilj potaknuti šest zemalja (BiH, Srbiju, Crnu Goru, Makedoniju, Kosovo i Albaniju) da pojačaju napore na ispunjavanju kriterija, ali i pripreme javno mišljenje u zemljama članicama za nastavak proširenja.

Navedene zemlje su na različitim stupnjevima pristupnog procesa. Makedonija i Albanija imaju status kandidata, ali čekaju na datum za pristupne pregovore. Bosna i Hercegovina te Kosovo su priznate kao potencijalni kandidati za učlanjenje u Europsku uniju, dok Srbija i Crna Gora vode pristupne razgovore. U dokumentu se navodi da bi Albanija do kraja 2019. trebala postići uvjerljiv napredak u pet prioriternih područja, među njima i pravosudnu reformu. Makedonija bi trebala postići opipljive rezultate u rješavanju spora oko imena zemlje. Što se Kosova tiče, smatra se da do kraja 2019. mora postići punu normalizaciju odnosa sa Srbijom, čime bi otvorilo put napretka prema Europi. Do kraja 2021. komisija će pripremiti procjenu učinka budućeg proširenja na zapadni Balkan u nekim ključnim područjima poput slobode kretanja osoba, poljoprivrede, kohezijske politike i proračuna. Bosna i Hercegovina bi do kraja 2023. godine trebala postići napredak u reformama i funkcionalnosti kako bi bila spremna za otvaranje pristupnih pregovora. „Progovori u pristupanju s Crnog Gorom i Srbijom već su u tijeku, a u dokumentu se naglašava da bi uz jaku političku volju, provedbu stvarnih i održivih reformi i konačno rješenje sporova sa susjedima ove zemlje mogla biti spremne za članstvo 2025. godine. Navodi se i da se radi o izrazito ambicioznoj perspektivi, a njezin uspjeh ovisit će o objektivnim zaslugama i rezultatima svake zemlje.“ (Preuzeto s: <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/predstavljena-strategija-prosirenja-europske-unije---505762.html>).

Komisija će nakon objave u strategije proširenja na zapadni Balkan, u travnju objaviti izvješće o napretku svih zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, što uz zemlje zapadnog Balkana uključuje još i Tursku. Do sada su se izvješća o napretku kandidatskih zemalja objavljivala u jesen svake godine, a 2017. je prva kada je to izostalo. U zaključku strategije navodi se da je budućnost Zapadnog Balkana kao sastavnog dijela EU-a u političkom, sigurnosnom i gospodarskom interesu Unije. U dokumentu se također navodi kako Europska unija treba biti spremna za doček novih članica. Naglašeno je kako Unija najprije mora postati jača i stabilnija, a tek onda veća.

9.4. Moguća buduća proširenja

Nakon šestoga kruga proširenja, Europsku uniju je činio najveći broj zemalja Europe. Prema Ugovoru iz Maastrichta (članak 49), svaka europska zemlja koja poštuje načela Europske unije može se prijaviti za članstvo u istoj. Da li je zemlja europska ili ne, ovisi o

procjeni institucija Europske unije. U nastavku ćemo se dotaći većih zemalja koje bi u budućnosti mogle postati zemlje članice Europske unije, a među njima su i članice Europske slobodne trgovinske zone (EFTA) koje za sada nisu iskazale želju za učlanjenje u Europsku uniju.

9.4.1. EFTA (Europska slobodna trgovinska zona)

Europska slobodna trgovinska zona (eng. European Free Trade Association) osnovana je 1960. godine i reakcija je na osnivanje Europske ekonomske zajednice. Europska zajednica je 1973. godine s EFTA-om zaključila Ugovor o slobodnoj trgovini. Od 1994. godine državljani EFTA-e imaju pravo raditi u Europskoj uniji što je ujedno prednost državama članicama EFTA-e.

Tablica 2.: Europska slobodna trgovinska zona-članice

GODINA	PROMJENE U ČLANSTVU	DRŽAVE
1960.	Osnivanje EFTA	Velika Britanija, Danska, Norveška, Švedska, Švicarska, Austrija, Portugal
1968.	Pridruživanje EFTA	Finska
1970.	Pridruživanje EFTA	Island.go
1973.	Napuštanje EFTA	Velika Britanija, Danska
1986.	Napuštanje EFTA	Portugal
1991.	Pridruživanje EFTA	Lihtenštajn
1995.	Napuštanje EFTA	Austrija, Švedska, Finska

Izvor: Članice EFTA

Iz tablice br. 2. možemo vidjeti izmjene u članstvu koje su se događale od osnivanja zajednice pa sve do 1995. godine kada je bila zadnja promjena. Razlog napuštanja ostalih država iz EFTA-e je bio ulazak u Europsku ekonomsku zajednicu ili Europsku uniju. Također, možemo primijetiti da nakon promjena pridruživanja i napuštanja u članstvo, zajednicu Europske slobodne trgovine zone čine Švicarska, Island, Norveška i Lihtenštajn. Njihov životni

standard je znatno iznad prosjeka EU, tako da njihovo pridruživanje u Europsku uniju ne bih donio drastičan napredak državama.

Island je podnio zahtjev za članstvo u EU godine 2009., ali je s EU i ranije bio povezan putem Europskog ekonomskog prostora. 12. ožujka 2015. godine Island je povukao zahtjev za članstvo u EU jer je strahovao od gubitka kontrole nad ribolovstvom u vlastitim teritorijalnim vodama. Norveška je također zbog istog razloga kao i Island odbila članstvo u Europsku uniju, iako se do sada četiri puta prijavljivala za članstvo u EEZ i EU. No, ipak, najveći razlog za ne ulazak u Europsku uniju je činjenica da je Norveška visoko razvijena zemlja, koja bi ulaskom u uniju morala znatno novčano pridonositi proračunu EU, od kojeg bi malo dobila natrag. Švicarska je sudjelovala u pregovorima o sporazumu o Europskom gospodarskom prostoru kojeg je potpisala 2. svibnja 1992., te je predala zahtjev za članstvo u Europsku uniju 20. svibnja iste godine. Nakon negativnog referenduma održanog 1992. godine, švicarska vlada odlučuje odgoditi pregovore s EU do daljnjega. Glavni razlog zbog kojega su stanovnici Švicarske odbijali ulazak u EU je strah od gubitka neutralnosti. Smatra se da bi Lihtenštajn mogao stupiti u EU ako to učini i Švicarska.

9.4.2. Istočnoeuropske države

Član Europske unije nije Rusija niti države koje su još politički i gospodarski snažno vezane za nju, a to su Ukrajina i Bjelorusija. Smatra se da ove države neće još određeno vrijeme biti razmotrene za članstvo u Europsku uniju. Naime, niti Europskoj uniji ni ruskoj vladi nije u interesu pridruživanje Rusije EU, stoga su mogućnosti za ulazak Rusije vrlo male kao i ulazak Bjelorusije i Ukrajine.

10. ISTRAŽIVANJE

10.1. Predmet, cilj i pretpostavka istraživanja

Pristupanje u Europsku uniju je jedan od najvažnijih ciljeva svake zemlje, kako sada tako i u povijesti, a i u budućnosti. Budući da je Europska unija, i pristupanje u nju izuzetno široka tematika, predmet ovoga istraživanja se sveo na dosadašnja proširenja, te ono najvažnije, na buduća proširenja. Predmet istraživanja je informiranost i znanje ispitanika o dosadašnjim proširenjima te njihovim stavovima perspektive i opstanka EU, kao i stavovima o budućnosti EU. Temeljni cilj razrađen je prema: stavovima pojedinaca o pristupanju i proširenju EU, znanju o dosadašnjim proširenjima Europske unije, stavovima ispitanika o problemima EU na koje je se potrebno usredotočiti kako bi u budućnosti EU mogla postići još veći uspjeh, te no najvažnije, mišljenju pojedinaca o budućnosti Europske unije, odnosno njezinom opstanku, još većem usponu ili ponoru. Pretpostavka je da će ispitanici biti uglavnom pozitivnoga mišljenja o perspektivi proširenja EU u budućnosti te da će EU nastaviti s dosadašnjim proširenjima iako znanje ispitanika o dosadašnjim proširenjima nije na zavidnom nivou.

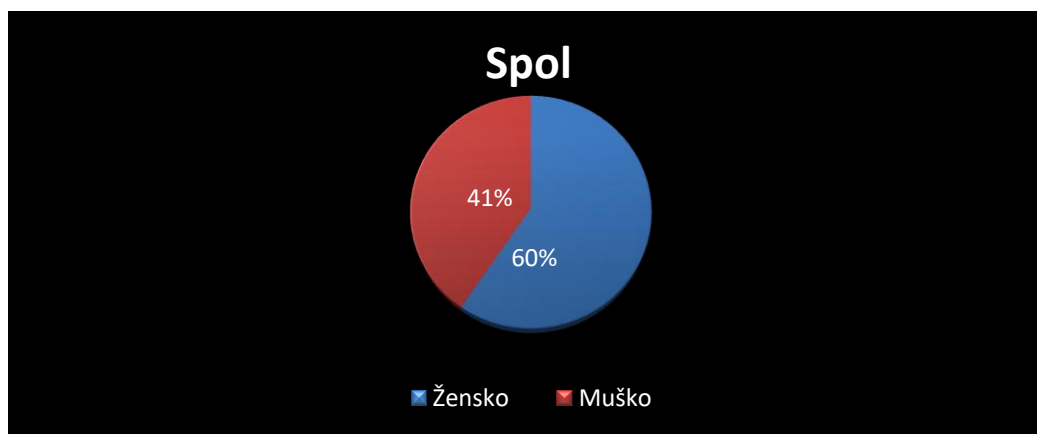
10.2. Metoda i sadržaj ankete

Podaci o predmetu istraživanja su prikupljeni online metodom koja je odabrana zbog jednostavnosti te mogućnosti da se unutar kratkog vremenskog razdoblja ispita mišljenje ispitanika. U anketi je sudjelovao relativno velik broj ispitanika, njih 205. Ispitanici koji su bili obuhvaćeni anketom su osobe od 18 do 30 godina i više, iako je najveći dio ankete ispunjen od strane studenata. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 07.08.2018.-14.08.2018. godine.

10.3. Rezultati istraživanja

Anketni upitnik sastoji se od 13 pitanja. Mišljenja ispitanika su prikazana sljedećim grafikonima. U prvom pitanju, ispitanici su trebali odabrati spol. Većina ispitanika su bile žene 59,5 %, dok su muškarci činili 40,5 %.

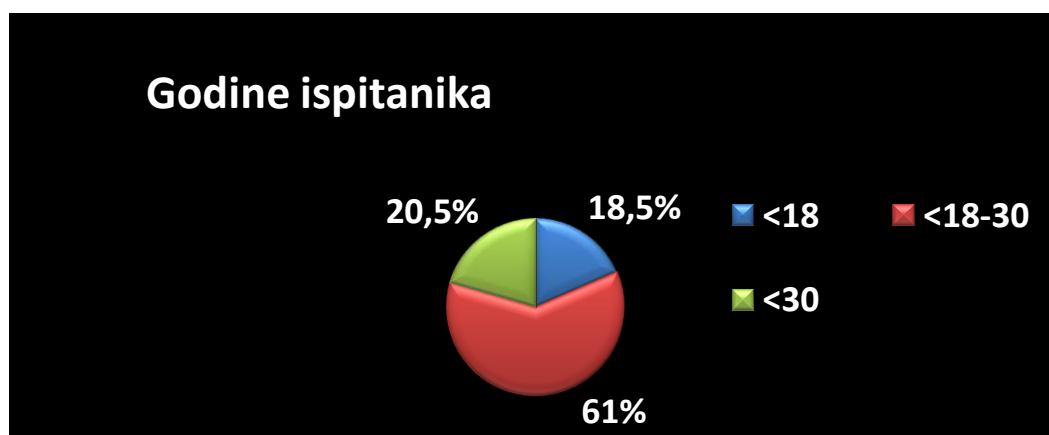
Grafikon 2.: Spol

Izvor: Originalno anketno istraživanje

Sljedeće je pitanje bilo određivanje dobi. Dobne skupine su bile podijeljene u tri skupine. Najviše ispitanika je bilo u dobi od 18. do 30. godine života, čak 61 %. 20,5 % su činili ispitanici u dobi od 30 godina pa na dalje, dok je 18,5 % činio dio ispitanika u dobi manjoj od 18 godina.

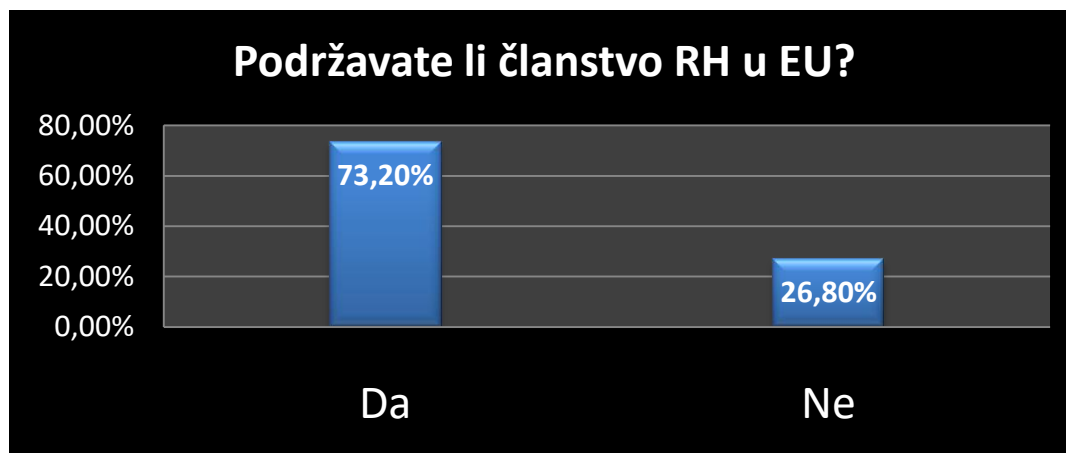
Grafikon 3.: Godine ispitanika

Izvor: Originalno anketno istraživanje

U idućem pitanju ankete postavili smo ispitanicima pitanje da li podržavaju članstvo RH u EU, u kojoj su ispitanici s čak 73,2 % odgovorili pozitivno, dok je manji broj ispitanika, njih 26,8 % odgovorilo da ne podržava članstvo.

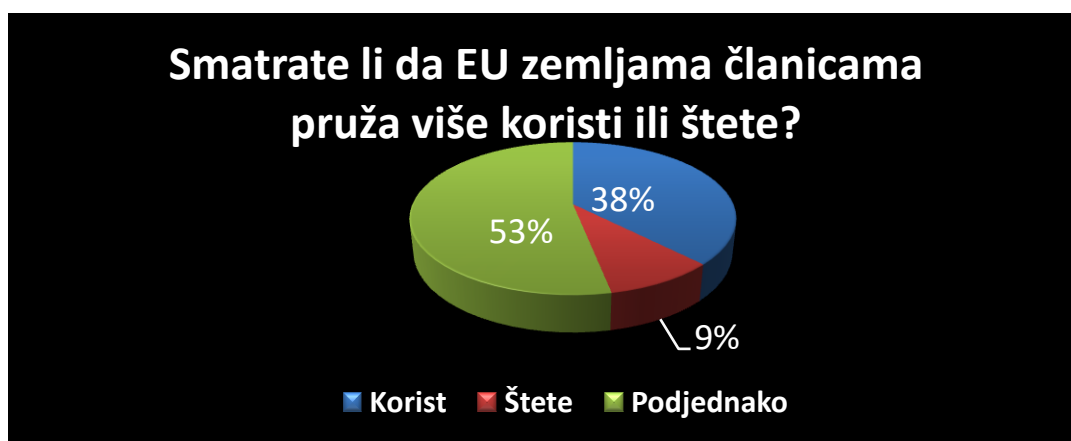
Grafikon 4.: Podržavate li članstvo RH u EU?

Izvor: Originalno anketno istraživanje

U četvrtom pitanju ankete se tražilo od ispitanika da prema svome mišljenju odgovore da li Europska unija pruža više koristi ili štete zemljama članicama. Prema grafikonu br. 5 možemo vidjeti da je većina ispitanika, točnije 53,2 % podijeljenoga mišljenja. 37,6 % ispitanika smatra da je EU pružila više koristi nego štete zemljama članicama, dok je manji broj ispitanika, 9,3 % odgovorilo da je prouzročila više štete.

Grafikon 5: Smatrate li da EU zemljama članicama pruža više koristi ili štete?

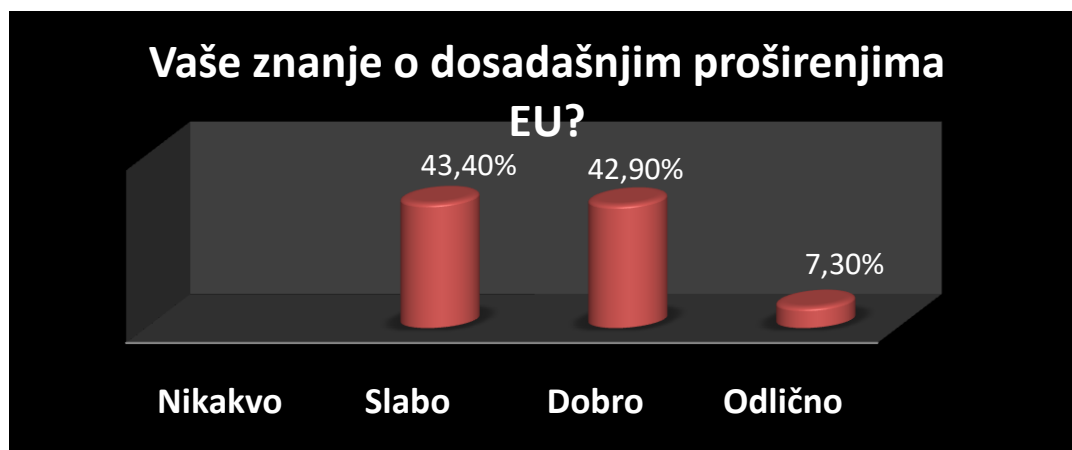

Izvor: Originalno anketno istraživanje

Peto pitanje ankete se odnosilo na znanje ispitanika o dosadašnjim proširenjima EU. Prema grafikonu br. 6 možemo vidjeti da je skoro podjednak postotak odgovora čije je znanje ispitanika slabo ili dobro. 43,4 % ispitanika je odgovorilo da je njihovo znanje slabo, 42,9 %

ima dobro znanje, dok svega 7,3 % ispitanika ima odlično znanje o dosadašnjim proširenjima. Iznenadjujući odgovor, no niti malo poražavajući je to da niti jedan od ispitanika nije odgovorio da ima nikakvo znanje o proširenjima.

Grafikon 6.: Vaše znanje o dosadašnjim proširenjima EU?

Izvor: Originalno anketno istraživanje

U šestom pitanju se tražilo od ispitanika da prema svome mišljenju odgovore da li proširenje EU trenutno napreduje u dobrom ili lošem smjeru. U grafikonu br. 7 vidimo da su odgovori bili raznoliki. Najveći broj ispitanika, njih 33,7 % smatra da proširenje niti napreduje niti ne napreduje. 24,4 % ispitanika je odgovorilo da proširenje napreduje dobro, dok 21,5 % ne zna odgovor na pitanje. 20,5 % misli da proširenje napreduje loše.

Grafikon 7.: Prema Vašem mišljenju, napreduje li proširenje EU trenutno u dobrom ili lošem smjeru?

Izvor: Originalno anketno istraživanje

Sedmo pitanje se odnosilo na stav ispitanika o njihovom podržavanju daljnjega širenja EU. 60,5 % ispitanika pozitivno odgovora, dok 39,5 % ispitanika ne podržava buduća proširenja.

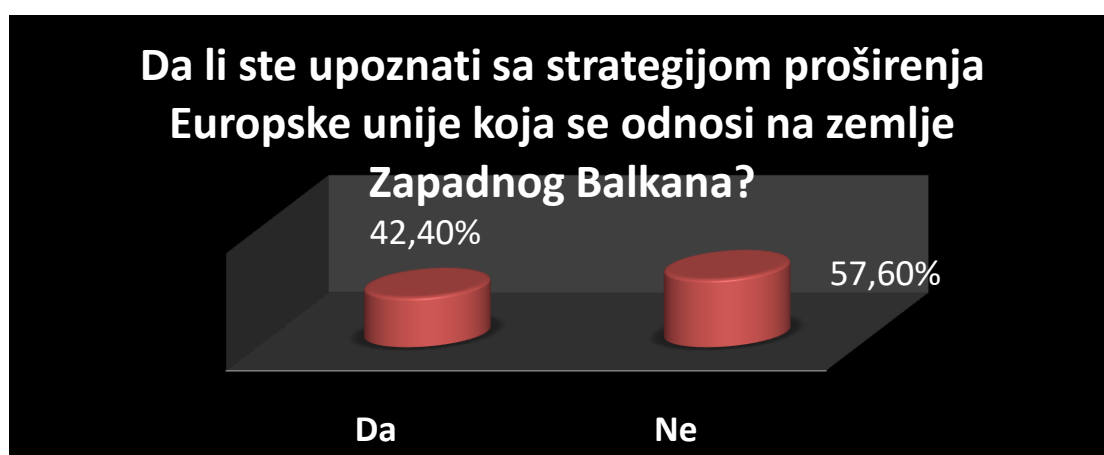
Grafikon 8.: Podržavate li daljnje širenje Europske unije?

Izvor: Originalno anketno istraživanje

Osmo pitanje se odnosilo na znanje ispitanika o strategiji proširenja zemalja Zapadnog Balkana. 57,6 % odgovara da je upoznato sa strategijom, dok 42,4 % nije.

Grafikon 9.: Da li ste upoznati sa strategijom proširenja Europske unije koja se odnosi na zemlje Zapadnog Balkana?

Izvor: Originalno anketno istraživanje

Deveto pitanje je bilo o stavu proširenja EU na Zapadni Balkan budući da su one iduće zemlje koje će postati punopravnim članicama Europske unije. 47,3 % ispitanika je neutralnog razmišljanja dok je podjednak broj ispitanika, njih 26,3 % odgovorilo pozitivno te 26,3 % negativno.

Grafikon 10.: Kakav je Vaš stav o proširenju EU na Zapadni Balkan?

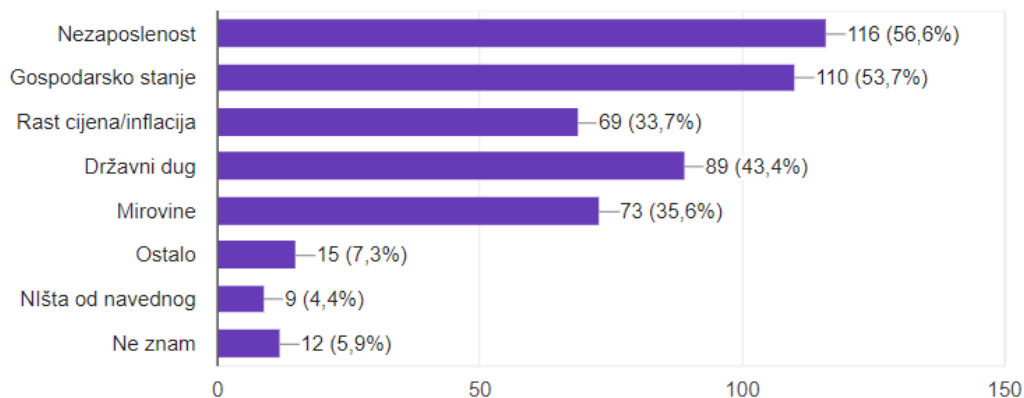
Izvor: Originalno anketno istraživanje

U desetom pitanju su ispitanici mogli dati više od jednog odgovora te se tražilo od njih da prema svom mišljenju odgovore koje su najveće teškoće njihove zemlje/ Europske unije . Iz grafikona br. 11 možemo zaključiti da od 205 ljudi koliko je sudjelovalo u anketi , najveći broj ispitanika, njih 116, odnosno 56,6 % ipak smatra da je to nezaposlenost. Nešto manje, njih 53,7 % misli da je to gospodarsko stanje. Ostali odgovori su nešto manjega postotka, što je bilo i za očekivati.

Grafikon 11.: Prema Vašem mišljenju, koje su najveće teškoće s kojima se Vaša zemlja /Europska unija trenutačno suočava?

Prema Vašem mišljenju, koje su najveće teškoće s kojima se Vaša zemlja/ Europska unija trenutačno suočava?

205 odgovora

Izvor: Originalno anketno istraživanje

Sljedeće, jedanaesto pitanje se odnosilo na mišljenje ispitanika hoće li EU u budućnosti donijeti više koristi zemljama članica. Prema grafikonu br. 12 možemo primijetiti da nisu velika odstupanja u postotcima odgovora, iako je najveći broj ispitanika odgovorio da ne zna odgovor na navedeno pitanje, njih čak 41,2 %. 36,3 % je odgovorilo pozitivno dok je 22,5 % odgovorilo negativno.

Grafikon 12.: Smatrate li da će EU u budućnosti pridonijeti više koristi zemljama članicama?

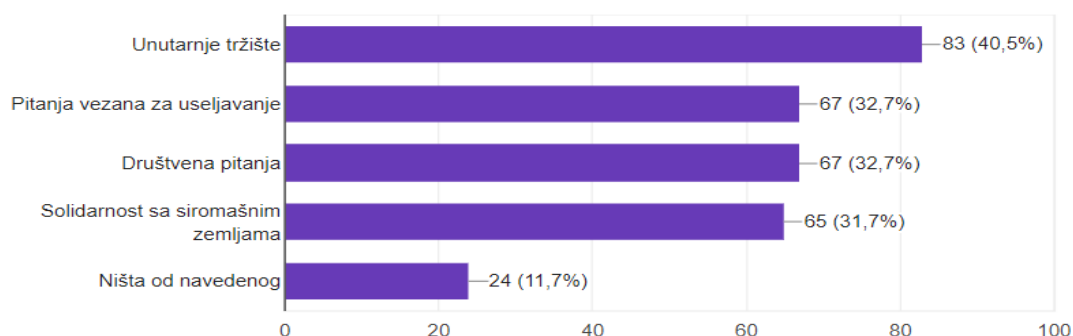
Izvor: Originalno anketno istraživanje

U dvanaestom pitanju smo upitali ispitanike na koje se pitanje, prema njihovom mišljenju mora usredotočiti kako bi se ojačala EU u budućnosti, na što je većina ispitanika odgovorila da bi to trebalo biti unutarnje tržište, njih 40,5 %. Njih 32,7 % smatra da bi to trebalo biti pitanje vezano za useljavanje. Također podjednak broj ispitanika, njih 67, u postotku 32,7 % smatra da su to društvena pitanja. 31,7 % je odgovorilo da bi to trebala biti solidarnost za siromašnim zemljama dok njih 24, odnosno 11,7 % smatra da niti jedan od ponuđenih odgovora nije rješenje kako bi se ojačala EU.

Grafikon 13.: Na koje pitanje se, prema Vašem mišljenju mora usredotočiti kako bi se ojačala EU u budućnosti?

Na koje pitanje se, prema Vašem mišljenju mora usredotočiti kako bi se ojačala EU u budućnosti?

205 odgovora

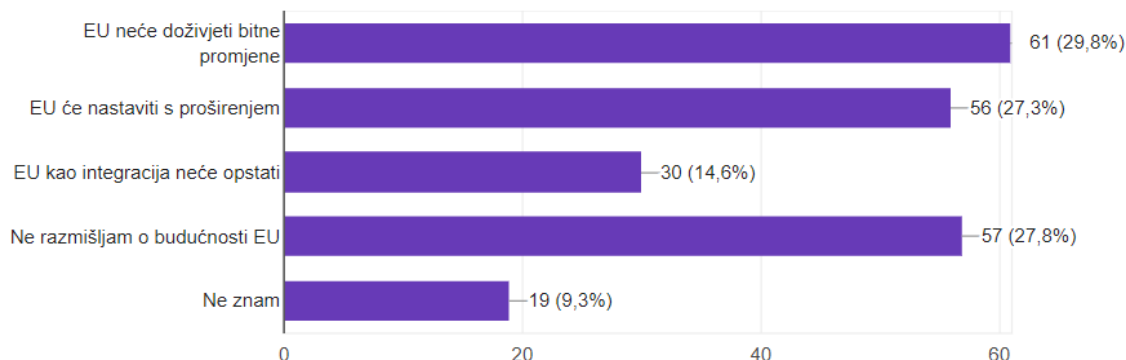
Izvor: Originalno anketno istraživanje

Zadnje pitanje ankete je pokazalo da većina ispitanika smatra da EU neće u budućnosti doživjeti bitne promjene, njih 29,8 % dok nešto manje odgovora, u postotku 27,3 % pak smatra da će EU nastaviti s proširenjem. 27,8 % ispitanika je odgovorilo da ne razmišlja o budućnosti EU, dok samo njih 14,6 % misli da EU neće opstati. Manji broj ispitanika, njih 19, ne zna kakvo je njihovo mišljenje o budućnosti Europske unije.

Grafikon 14.: Kakvo je Vaše mišljenje o budućnosti Europske unije?

Kakvo je Vaše mišljenje o budućnosti Europske unije?

205 odgovora

Izvor: Originalno anketno istraživanje

10.4. Analiza dobivenih rezultata

Nakon provedenog istraživanja može se zaključiti da većina ispitanika predviđa dobru ili sličnu budućnost proširenja Europske unije u smjeru pravca kojim je do sada išla. Također, možemo zaključiti da veći broj ispitanika podržava napredak iste. Poražavajući rezultat je bio što se tiče znanja o proširenju EU na Zapadni Balkan budući da su one već u statusu kandidata. Manje poražavajuća činjenica je to da većina ispitanika ima relativno dobro znanje o dosadašnjim proširenjima, iako to nije razlog za hvaljenje budući da bi svaki čovjek, kako u RH, tako i drugim zemljama, morao znati koje države čine Europsku uniju. Što se tiče teškoća s kojima se Europska unija i RH trenutno suočavaju, mišljenje ispitanika je uglavnom podijeljeno, no ipak, najvećim dijelom su odgovorili da je to nezaposlenost. Bilo je za očekivati da će većina ispitanika odgovoriti da je to spomenuta nezaposlenost budući da su ispitanici koji su bili zahvaćeni istraživanjem, stanovnici RH u kojoj se skoro svaka druga, poslovno sposobna osoba susrela s tim problemom. Iako ispitanici u provedenom istraživanju većinom podržavaju proširenje EU u budućnosti, nešto manje su pozitivnoga mišljenja o proširenju na zemlje Zapadnoga Balkana, točnije, podijeljenoga su mišljenja. U pogledu budućnosti EU, ispitanici većim dijelom smatraju da se EU mora usredotočiti na unutarnje tržište kako bi bila još jača, te se pod tim pojmom misli na slobodu kretanja radnika, robe, usluga i kapitala.

11. ZAKLJUČAK

Ujedinjenje europskog kontinenta počelo je udruživanjem šest država koje su osnovale Europsku ekonomsku zajednicu, a to su Belgija, Francuska, Luksemburg, Italija, Nizozemska i Njemačka. Zajednici se do 1972. godine pridružuje Danska, Irska te Ujedinjeno kraljevstvo što je bilo ujedno prvo proširenje. Drugi krug proširenja čini učlanjenje Grčke u Zajednicu iako je njezin put trajao više od 20 godina. Nedugo, 1981. godine zajednici se priključuju još Španjolska i Portugal. 1. studenoga 1993. godine na snagu je stupio Ugovor iz Maastrichta čime je službeno osnovana Europska unija. Europskoj uniji se pridružuju Austrija, Finska i Švedska koje su činile četvrti krug proširenja. U najvećem, petom proširenju, Europskoj uniji se pridružuju Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Slovačka, Slovenija, Malta, Cipar te Bugarska i Rumunjska. Do sada, posljednji krug proširenja, čini pristupanje Hrvatske u Europsku uniju čime je ona postala dvadeset i osma članica. Dinamika ovoga procesa se nastavlja, pa se pretpostavlja da će EU do 2025. godine imati minimalno 30 članica, ako ne i više, budući da trenutno pet zemalja kandidatkinja, a to su zemlje Zapadnog Balkana (Srbija, Albanija, Crna Gora, Makedonija i Turska). Dosadašnja proširenja Europske unije su imale izuzetno pozitivan značaj, kako za Uniju, tako i za zemlje članice. Europska unija je svakim proširenjem bilježila jačanje utjecaja u Europi i svijetu, dok su s druge strane, zemlje članice ostvarile napredak već pri samom priključivanju u Uniju zahvaljujući pomoći zemalja Unije.

Uključivanjem novih zemalja Europska je unija dokazala da nije zatvoreni krug, te zaključujemo da je spremna riskirati uzimajući u svoje redove zemlje koje su po stupnju razvijenosti daleko od većine starijih članica EU. Primjer toga su i potencijalne zemlje kandidatkinje, a to su Bosna i Hercegovina te Kosovo. Ono što je sigurno je da će proces širenja teći i dalje, uz sve prepreke te da će se svojim primjerom i dostignućima širiti još više. U provedenom istraživanju može se zaključiti da većina ispitanika ima pozitivno mišljenje o perspektivi proširenja EU u budućnosti te da podržava napredak iste. Također su većim dijelom ispitanici pozitivnoga mišljenja o proširenju Europske unije na zemlje Zapadnoga Balkana, iako njihovo znanje o istom nije najbolje što nam daje za zaključiti da bi građani Unije trebali biti pobliže uključeni u sam razvoj te da ih je potrebno još više informirati budući da je Europska unija jedini siguran način da se stvori i očuva mir, sloboda i blagostanje u Europi.

12. LITERATURA

1. Bilušić, P. Et.al. (2004) Peto proširenje Europske unije: 2004. Zagreb: Ministarstvo europskih integracija
2. Borac, M. (2016) Politika proširenja europske unije u idućem desetljeću, perspektive i utjecaji na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku europske unije, Diplomski rad. URL: <https://repozitorij.unin.hr/islandora/object/unin:799/preview>
3. Borchardt, K.D. (2000) Europska integracija: podrijetlo i rast Europske unije. 4 izdanje. Zagreb: Ured za europske integracije Vlade RH.
4. De Munter, A. (2018). Europski parlament. URL: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/167/prosirenje-unije> , (2018-06)
5. Dnevnik.hr (2018): dostupno na: <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/predstavljena-strategija-prosirenja-europske-unije---505762.html>, 05.08.2018.
6. European Community (2003) Sve složenija a sve različitija : najveće proširenje Europske unije. Luxembourg : Ured za službene publikacije Europskih zajednica.
7. Fontaine, P. (1994) Europska unija u deset lekcija ; s njemačkog jezika prevela Lydia Besuglow-Krile ; urednik Ljubomir Čučić. Zagreb : Europski pokret Hrvatska.
8. Hodak, L.J.M. et.al. (2011) Europska unija. Zagreb: Mate.
9. Hrt vijesti (2018). URL: <https://vijesti.hrt.hr/428863/zovko-strategija-prosirenja-vraca-eu-na-zapadni-balkan>, 09.08.2018.
10. Hrvatski sabor (2006): dostupno na: <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=2626&sec=394>), 25.07.2018.
11. Milošević, P. (2007) Dosadašnja i buduća proširenja Evropske unije, seminarski rad, Beograd (20.07.2018.)
12. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. URL: <https://uprava.gov.hr/kako-je-izgledao-put-republike-hrvatske-ka-punopravnom-clanstvu-u-europskoj-uniji/12417>, 26.07.2018.
13. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske. URL: <https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12944&url=print>, 25.07.2018.
14. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. URL: <http://www.mvep.hr/files/file/publikacije/Hrvatska-28-clanica-Europske-unije.pdf>, 26.07.2018.

15. Nacional.hr (2018). URL: <http://www.nacional.hr/prosirenje-eu-2025-nije-ciljani-rok-nego-perspektiva/>, 09.08.2018.
16. Omejec, J. (2008) Vijeće Europe i Europska unija: institucionalni i pravni okvir. Zagreb: Novi informator.
17. Politikaplus (2014): dostupno na: <http://www.politikaplus.com/novost/102101/veliki-prasak-prosirenja-i-nakon-cijelog-desetljeća-jos-ih-zovu-novim-clanicama-eu>, 25.07.2018.
18. P-portal.net (2015): dostupno na: <http://www.p-portal.net/grcka-drahma/> , pristup: 21.07.2018.
19. Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji. URL: https://sh.wikipedia.org/wiki/Pristupanje_Hrvatske_Europskoj_uniji#Prvi_izvje%C5%A1taj_o_napretku, 26.07.2018.
20. Pristupanje Makedonije Europskoj uniji (2009): dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Pristupanje_Makedonije_Europskoj_uniji, 04.08.2018.
21. Proširenje Europske unije (2007): dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Pro%C5%A1irenje_Europske_unije, 03.08.2018.
22. Tportal.hr (2018). URL: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/srbija-i-crna-gora-najranije-mogu-postati-clanice-eu-a-2025-foto-20180121>, 07.08.2018.
23. Ugovor iz Maastrichta (2005): dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Ugovor_iz_Maastrichta, pristup: 21.07.2018.
24. Vlada Republike Hrvatske. URL: <https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454>, 07.08.2018.
25. Vukadinović, R.; Vukadinović-Čehulić, L. (2011) Politika europskih integracija. Zagreb: Naklada Ljevak

POPIS PRILOGA

1. Slika 1.: Europska unija
2. Slika 2.: Zastava Španjolske i Portugala
3. Slika 3.: Prva etapa petoga proširenja- države članice
4. Slika 4.: Zemlje potencijalni kandidati
1. Grafikon 1.: Grčki BDP 1990. – 2015.
2. Grafikon 2.: Spol
3. Grafikon 3.: Godine ispitanika
4. Grafikon 4.: Podržavate li članstvo RH u EU?
5. Grafikon 5: Smatrate li da EU zemljama članicama pruža više koristi ili štete?
6. Grafikon 6.: Vaše znanje o dosadašnjim proširenjima EU?
7. Grafikon 7.: Prema Vašem mišljenju, napreduje li proširenje EU trenutno u dobrom ili lošem smjeru?
8. Grafikon 8.: Podržavate li daljnje širenje Europske unije?
9. Grafikon 9.: Da li ste upoznati sa strategijom proširenja Europske unije koja se odnosi na zemlje Zapadnog Balkana?
10. Grafikon 10.: Kakav je Vaš stav o proširenju EU na Zapadni Balkan?
11. Grafikon 11.: Prema Vašem mišljenju, koje su najveće teškoće s kojima se Vaša zemlja /Europska unija trenutačno suočava?
12. Grafikon 12.: Smatrate li da će EU u budućnosti pridonijeti više koristi zemljama članicama?
13. Grafikon 13.: Na koje pitanje se, prema Vašem mišljenju mora usredotočiti kako bi se ojačala EU u budućnosti?
14. Grafikon 14.: Kakvo je Vaše mišljenje o budućnosti Europske unije?
1. Tablica 1.: Referendumi o priključivanju u Europsku uniju
2. Tablica 2.: Europska slobodna trgovinska zona-članice

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **LUCIJA ŽAGAR**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog rada pod naslovom **Perspektive proširenja Europske unije u budućnosti** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 2018.

Lucija Žagar
